

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

V. 1918.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1918.

Nederlandsche penningen bij het vierde Eeuwfeest der Hervorming.

De godsdiensttwisten, waaronder ons land in 1617 gebukt ging, maakten ongetwijfeld, dat er weinig aandacht geschonken werd aan het 1e eeuwfeest der hervorming. Geen enkele nederlandsche penning herdenkt dit feit.

In 1717 vinden we een met symbolen overladen penning van DE WJLS (Vervolg VAN LOON n°. 19) *), die niet door schoonheid uitmunt. Ook 1817 levert slechts één nog leelijker penninkje van nederlandsch maaksel door A. BEMME (DIRKS n°. 124).

Het 4e eeuwfeest der hervorming is hier te lande, ondanks de treurige tijdsomstandigheden, overal gevierd, waarbij de feestviering door de Evangelisch Luthersche gemeente te Amsterdam de kroon spande. Na de opening der feestweek in de Oude Luthersche Kerk door Pfarrer G. F. W. WIESINGER op 28 October, werd op den middag van dienzelfden dag door prof. dr. H. A. VAN BAKEL eene LUTHER-tentoonstelling geopend, die aanvankelijk tot 5 November zou duren, doch tengevolge van de groote belangstelling van het publiek nog

---

1) De overige t. a. p. vermeldde penningen zijn blijkbaar van Duitschen oorsprong.

een week werd verlengd en waar een aantal penningen op de kerkhervorming betrekking hebbende, was ingezonden. Zéér te betreuren was het, dat de catalogus alleen de boekwerken uitvoerig omschreef, doch van de penningen (evenals van de platen) slechts de inzenders en nog wel onvolledig vermeldde, terwijl niet eens etiketten waren aangebracht, die de leeken op numismatisch gebied konden voorlichten.

Op 30 en 31 October en 4 November hadden verdere feestelijkheden plaats, w. o. uitvoeringen van gewijde muziek en eene samenkomst van 2500 catechisanten en Zondagsschoolleerlingen (31 October n.m. 2¹/₂ uur in de Oude Kerk), waarbij elk hunner een exemplaar van natemelden draagpenning in plakketvorm ontving. De kerkeraad had n.m. aan de beeldhouwster GEORGINE SCHWARTZE opgedragen een plakket te vervaardigen ¹⁾, welke in de ateliers der N. V. Koninklijke Utrechtsche Fabriek van Juweelen, Zilverwerken en Penningen van C. J. BEGEER werd geslagen.

De voorzijde vertoont LUTHER's links gewend borstbeeld, in toga. Daaronder:

DR. MARTIN LUTHER

GEB. - 1483 = GEST. - 1546

De keerzijde vertoont een zwemmende zwaan (symbool van LUTHER), op de uitgespreide vleugels het geopend bijbelboek dragende, waarboven LUTHER's wapen.

Het onderschrift luidt:

TER HERINNERING AAN DEN - 400STEN JAARDAG DER
KERKHERVORMING - AMSTERDAM 31 OCT. 1917. Plaat I. 2.

---

¹⁾ GEORGINE SCHWARTZE is eveneens de vervaardigster van een borstbeeld van M. LUTHER, dat tijdens de feestweek in de Oude Kerk prijkte.

Van het modellé (16 × 24 c.M.) konden in brons gegoten exemplaren, zoowel van voorzijde als van keerzijde worden besteld. (f 30.—).

De daarnaar vervaardigde geslagen plakketten 4 × 6 c.M. en 2 × 3 c.M. (de laatste met oog en ring) waren voor de leden der gemeente tot 22 October 1917 verkrijgbaar voor f 4.— en f 1.—, nà 23 October voor het publiek voor f 6.— en f 1.50 Ze werden niet in zilver geslagen.

Dezelfde N. V. C. J. BEGEER, liet naar de voorzijde van een bestaanden penning met LUTHER's beeld van ± 1533 door MICHAËL HOHENAUER¹⁾ en eene teekening van LUCAS CRANACH de oudere (1472.—1553) een penning modelleeren door JAC. J. VAN GOOR.

De voorzijde heeft in parelrand links gewend borstbeeld met baret en toga, terzijden den naam: MAR TIN
LUTH ER

De keerzijde vertoont de Slotkerk te Wittenberg, aan welker deur LUTHER op 31 October 1517 zijne stellingen aansloeg; op den achtergrond links het slot; daaronder: 1517 · 31 oct. · 1917, alles in parelrand. Deze penning werd gegoten, groot 75 m.M., in den handel gebracht in zilver voor f 40.—, in brons voor f 25.—. Plaat I. 1.

Op de verkleinbank werden hiernaar stempels gemaakt, groot 25 m.M., waarmede penningen werden geslagen met en zonder oog en ring en verkrijgbaar gesteld in goud (f 20.—, f 16.—), zilver (f 2.75, f 2.25) en brons (f 1.—, f 0.75), terwijl voor schoolkinderen dit penninkje nog in twee uitvoeringen werd gemaakt, in de beste voor f 30.—, de mindere voor f 15.— per 100.

¹⁾ VAN MIERIS II. pag. 392. 1.

De Stichtsché Fabriek voor Zilverwerken van CORNELIS L. J. BEGGER droeg aan den medailleur C. J. VAN DER HOEF het modelleeren van een LUTHER-penning op, die uitstekend geslaagd mag worden genoemd. De voorzijde vertoont LUTHER'S borstbeeld op rijperen leeftijd in toga, links gewend, tusschen de jaartallen 1517 en 1917, met het omschrift:

**een . genjuenjuo . Aan . gee . vjeude .
eeuwse . Den . Aen . senvou . juo .**

De keerzijde heeft een fraai gekozen gezicht op den Wartburg, met langs den bovenrand:

een . v . Aste . juo . is . oude . oop .

Gegoten, 72 m.M. Zilver *f* 35.—, brons *f* 18.—.

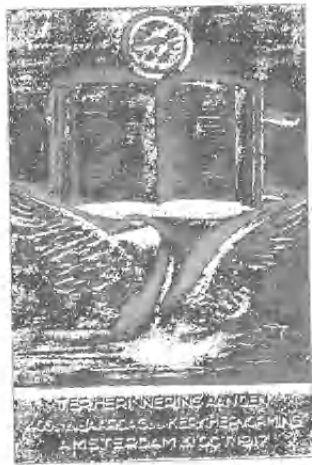
Eene reductie van dezen penning, doch met rechts gewend borstbeeld, groot 30 m.M. met oog en ring werd geslagen en in zilver *f* 2.75 en brons *f* 0.80 in den handel gebracht.

Leiden, December 1917.

W. K. F. ZWIERZINA.

1.

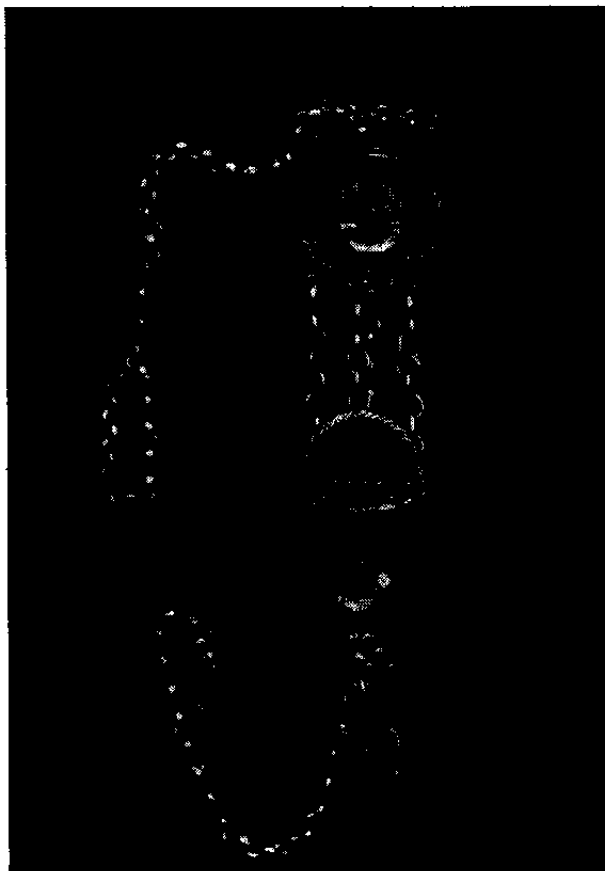
2.

2.

1.

1.

2.